QORTI KOSTITUZZJONALI

IMHALLFIN

S.T.O. PRIM IMHALLEF JOSEPH AZZOPARDI
ONOR. IMHALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMHALLEF NOEL CUSCHIERI

Seduta ta' nhar il-Gimgha, 31 ta' Mejju, 2019.

Numru 9

Rikors numru 41/16AF

Aimen Said Giali El Baden

v.

L-Avukat Generali

Preliminari

1. Dan huwa appell maghmul mir-rikorrent Aimen Said Giali El Baden [ir-rikorrent], mis-sentenza moghtija fl-10 ta' Ottubru, 2018, [is-sentenza appellata], mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-kompetenza kostituzzjonali taghha [l-ewwel Qorti], fejn dik il-Qorti, filwaqt li cahdet l-ewwel eccezzjoni preliminari tal-intimat l-Avukat Generali dwar l-

ezawriment tar-rimedju ordinarju, cahdet it-talbiet tieghu ghal dikjarazzjoni ta' ksur tad-dritt ta' smigh xieraq u konsegwenzali revoka ta' tlett sentenzi moghtija mill-Qorti tal-Magistrati [Malta] bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali wara sejbien ta' htija fuq ammissjoni tal-istess rikorrent.

Fatti

2. Ir-rikorrent, filwaqt li qed jiskonta piena ta' prigunerija fil-Facilita` Korrettiva ta' Kordin ghar-reat ta' omicidju volontarju, tressaq quddiem il-Qorti tal-Magistrati f'tlett proceduri kriminali separati fejn l-akkuzi kienu dwar ir-reati fost ohrajn ta' pussess tad-droga eroina u l-pjanta kannabis gewwa l-istess Facilita`. Dawn il-proceduri gew decizi definittivament b'sentenzi moghtija, wahda fil-11 ta' Ottubru 2012 u t-tnejn l-ohra fil-21 ta' Novembru 2012 wara ammissjoni tal-akkuzi migjuba kontrih f'kull wiehed minn dawk it-tlett proceduri rispettivi, mil-liema decizjonijiet ma sar l-ebda appell. L-ammissjonijiet kienu gew registrati mir-rikorrent bl-iskop li hu jkun jista' b'hekk jikkwalifika biex jibdew fil-konfront tieghu l-proceduri relattivi sabiex hu jkun jista' jiskonta s-sentenzi karcerarji f'habs gewwa l-Libja skond trattat li kien gie iffirmat bejn il-Gvern Malti u dak Libjan fl-14 ta' Ottubru 1994. Izda l-applikazzjoni tieghu kienet eventwalment giet rifjutata ghaliex skond kriterju stabbilit mill-Ministeru

tal-Intern u Sigurta` Nazzjonali detenuti Libjani misjuba hatja ta' omicidju volontarju ma kinux jikkwalifikaw biex jibbenefikaw minn dik il-procedura. Ir-rikorrent kien instab hati tar-reat ta' omicidju volontarju meta kellu sbatax-il sena u ghal liema reat kien ghadu qed jiskonta l-piena karcerarja tieghu.

Mertu

3. Illi r-rikorrent appellat fetah dawn il-proceduri sabiex jikseb dikjarazzjoni li d-dritt fundamentali tieghu ta' smigh xieraq kif protett taht is-subartikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet u Libertajiet Fondamentali tal-Bniedem [il-Konvenzjoni] u s-subartikolu 39(1) tal-Kostituzzjoni ta' Malta [il-Kostituzzjoni] gie lez, u ghaldaqstant talab lill-ewwel Qorti sabiex flimkien ma' tali dikjarazzjoni:

> "2. Thassar u tirrevoka s-sentenzi moghtija mill-Qorti tal-Magistrati bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali rispettivament fil-11 ta' Ottubru 2012 u fil-21 ta' Novembru 2012;
>
> "3. Tqieghed lill-esponent fil-posizzjoni legali li kien fih fl-istadju precedenti, qabel gew dedotti l-ammissjonijiet minnu fir-rigward tal-kawzi penali li fihom kien involut;
>
> "4. Tirrinvija l-atti processwali relattivament ghall-kawzi aktar 'il fuq riferiti lill-Qorti tal-Magistrati ghad-definizzjoni ulterjuri taghhom."

4. Fir-risposta tieghu, l-intimat appellat eccepixxa li: (i) in linea preliminari ma kinux gew ezawriti r-rimedji ordinarji moghtija mil-ligi; (ii)

fil-mertu, ir-rikorrent ma ndikax kif l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni u l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni kienu gew miksura u wara kollox, lanqas ma rrizulta mill-atti li kien hemm xi ksur ta' dawn id-disposizzjonijiet u (iii), id-dritt ghas-smigh xieraq ma jiggarantix il-korrettezza tas-sentenzi fil-mertu.

Is-Sentenza Appellata

5. Fis-sentenza taghha tal-10 ta' Ottubru, 2018, l-ewwel Qorti ghamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet rilevanti ghal dan l-appell:

> "Ikkunsidrat illi permezz ta' dawn il-proċeduri, ir-rikorrenti qiegħed jitlob lil din il-Qorti ssib illi t-tlett sentenzi tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija (Spettur Jurgen Vella) vs Aimen El Baden**, **Il-Pulizija (Spettur Pierre Grech) vs Aimen Said Giali El Baden** u **Il-Pulizija (Spettur Norbert Ciappara) vs Aimen El Badi** deċiżi waħda fil-11 ta' Ottubru 2012 u tnejn fil-21 ta' Novembru 2012 jiksru d-dritt fundamentali tiegħu għal smigħ xieraq kif sanċit permezz tal-artikolu 39(1) tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem.
>
> "Mill-atti jirriżulta li r-rikorrenti qiegħed jiskonta piena karċerarja wara li nstab hati ta' qtil volontarju. Waqt illi kien qiegħed jiskonta l-piena ġewwa l-Faċilità Korrettiva ta' Kordin, huwa nstab illi kellu fil-pussess tiegħu d-droga eroina u cannabis u għaldaqstant, ittieħdu proċeduri kriminali kontrih għall-pussess u traffikar tad-droga fil-ħabs.
>
> "Fil-frattemp, ir-rikorrenti, li huwa Libjan, xtaq illi jibbenifika mit-Trattat bejn il-Gvern Malti u dak Libjan li permezz tiegħu huwa seta' jitlob illi jkompli jiskonta l-piena karċerarja ġewwa ħabs f'pajjiżu. Peress li ġie infurmat li t-talba tiegħu ma kienitx ser tiġi kunsidrata dment li jkollu pendenti kontrih xi proċeduri kriminali, ir-rikorrenti u l-prosekuzzjoni qablu dwar patteġjament tal-piena.
>
> "Ir-rikorrenti instab ħati ta' pussess u traffikar ta' droga mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali wara li ammetta l-akkużi kollha miġjuba kontrih. Il-Qorti waslet għas-

sejbien ta' ħtija wara li kkunsidrat il-provi kollha prodotti kif ukoll l-ammissjoni tar-rikorrenti. Ir-rikorrenti ġie kundannat għal pieni karċerarji addizzjonali, multi, kif ukoll ġie kkundannat iħallas l-ispejjeż tal-esperti maħtura mill-Qorti.

"Wara li għaddew in ġudikat is-sentenzi tal-Qorti, ir-rikorrenti talab sabiex jiġi trasferit għall-ħabs ġewwa l-Libja. Madanakollu, it-talba tiegħu ġiet rifjutata. Ir-raġuni kienet illi dawk li ġew misjuba ħatja ta' reati ta' omiċidju volontarju ma kinux eliġibbli sabiex jibbenefikaw minn dan l-akkordju bejn iż-żewġ pajjiżi. Skont ir-rikorrenti, din il-kundizzjoni ma kienitx teżisti fi żmien illi huwa ammetta għall-akkużi ta' pussess u traffikar ta' droga quddiem il-Qorti.

"Ir-rikorrenti jikkontendi li huwa ammetta għall-akkużi miġjuba kontrih biss sabiex ikun jista' jiskonta l-piena karċerarja fil-Libja. Huwa jsostni li kieku l-kundizzjoni li żammet lill-awtoritajiet milli jilqgħu t-talba tiegħu kienet teżisti fiż-żmien illi ammetta għall-akkużi, huwa kien ikompli jipprotesta l-innoċenza tiegħu u potenzjalment ma kienx jinstab ħati mill-Qorti. Jgħid għalhekk illi ġie leż id-dritt fundamentali tiegħu għal smigħ xieraq stante li fl-imsemmija proċeduri kriminali ma ġiex rispettat il-prinċipju ta' *equality of arms* għaliex ma setax jikkontrolla l-evidenza u xhieda miġjuba kontra tiegħu.

"L-ewwel sub inċiż tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni jaqra hekk:

> *"Kull meta xi ħadd ikun akkużat b'reat kriminali huwa għandu, kemm-il darba l-akkuża ma tiġix irtirata, jiġi mogħti smigħ xieraq għeluq żmien raġonevoli minn qorti indipendenti u imparzjali mwaqqfa b'liġi."*

"Ir-rikorrenti jinvoka wkoll l-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem. Dan jaqra hekk:

> *"Fid-determinazzjoni tad-drittijiet ċivili u tal-obbligi tiegħu jew ta' xi akkuża kriminali kontra tiegħu, kullħadd huwa ntitolat għal smigħ imparzjali u pubbliku fi żmien raġonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b' liġi. Is-sentenza għandha tingħata pubblikament iżda l-istampa u l-pubbliku jistgħu jiġu esklużi mill-proċeduri kollha jew minn parti minnhom fl-interess tal-morali, tal-ordni pubbliku jew tas-sigurta nazzjonali f'soċjeta demokratika, meta l-interessi tal-minuri jew protezzjoni tal-ħajja privata tal-partijiet hekk teħtieġ, jew safejn ikun rigorożament meħtieġ fil-fehma tal-qorti f'ċirkostanzi speċjali meta l-pubbliċita tista' tippreġudika l-interessi tal-ġustizzja.*"

"Fis-sottomissjonijiet tiegħu, ir-rikorrenti jagħmel riferenza wkoll għall-artikolu 6(3)(d) li jaqra hekk:

"Kull min ikun akkużat b'reat kriminali għandu d-drittijiet minimi li ġejjin:

"(d) li jeżamina jew li jara li jiġu eżaminati xhieda kontra tiegħu u li jottjeni l-attendenza u l-eżami ta' xhieda favur tiegħu taħt l-istess kundizzjonijiet bħax-xhieda kontra tiegħu;"

"Il-Qorti tqis illi f'din il-kawża għandha tibda billi tenfasizza li huwa stabbilit fil-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna, kif ukoll dik tal-Qorti Ewropea, li l-funzjoni ta' din il-Qorti m'hijiex li sservi ta' qorti ta' reviżjoni ta' sentenzi ta' qrati oħra. Kif spjegat il-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenza tagħha fl-ismijiet Mark Lombardo et vs Kunsill Lokali tal-Fgura et, deċiża fit-8 ta' Jannar 2010:

"*Din il-Qorti tibda biex tirrileva li hi ma tistax u m'ghandiex isservi bhala Qorti tat-tielet istanza, u m'ghandiex tirrevedi l-proceduri ta' quddiem il-Qrati Ordinarji jew l-analizi tal-fatti li dawn ikunu ghamlu, biex sempliciment timponi l-opinjonijiet taghha flok dawk tal-Qrati Ordinarji. Din mhix il-funzjoni ta' din il-Qorti (u anqas tal-Prim Awla fil-kompetenza taghha kostituzzjonali). Li trid tara din il-Qorti huwa jekk id-decizjoni tal-Qrati Ordinarji, fil-kuntest tal-fattispecie ta' dan il-kaz, ittiehditx b'mod li gew lezi d-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti*."

"L-istess Qorti fis-sentenza tagħha fl-ismijiet J.E.M. Investments vs Avukat Ġenerali, tat-30 ta' Settembru 2011 irriteniet:

"*23. Illi kif tajjeb osservat il-Prim'Awla (Sede Kostituzzjonali), u fuq dan jaqblu l-intimati u anke s-socjeta` rikorrenti, id-dritt ghas-smigh xieraq ma jiggarantix il-korrettezza tas-sentenzi fil-<u>meritu</u> izda jiggarantixxi biss l-aderenza ma' certi <u>principji procedurali</u> (indipendenza u imparzjalita` tal-Qorti u tal-gudikant, audi alteram partem u smigh u pronuncjament tas-sentenza fil-pubbliku) li huma konducenti ghall-amministrazzjoni tajba tal-gustizzja. Il-funzjoni tal-Qorti, fil-gurisdizzjoni Kostituzzjonali taghha, m'hijiex illi tirrevedi s-sentenzi ta' Qrati ohra biex tghid jekk dawn gewx decizi 'sewwa' jew le, izda hija limitata ghall-funzjoni li tara jekk dawk is-sentenzi kisrux il-Kostituzzjoni jew il-Konvenzjoni Ewropea.*

"24. Effettivament il-Qorti Ewropea dwar Drittijiet tal-Bniedem dejjem sostniet li:

*"a. "The question whether proceedings have been 'fair' is of course quite separate from the question whether the tribunal's decision is correct or not. As the Commission has frequently pointed out under its so called "fourth instance formula", it has no general jurisdiction to consider whether domestic courts have committed errors of law or fact, its function being to consider the fairness of the proceedings". (**Application 6172/73, X v. U.K**.).*"

"Il-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenza tagħha fl-ismijiet Emmanuel Camilleri vs Avukat Ġenerali tat-28 ta' Ġunju 2012 irriteniet:

"*Illi huwa opportun hawnhekk li l-Qorti taghmel referenza ghal ktieb ta'* ***Jacobs and White****, The European Convention on Human Rights, Third Edition, fejn f'pagna 140, fejn l-awturi jikkummentaw fuq l-hekk imsejha "****fourth instance" doctrine****, u l-kuncett zbaljat li jezisti dwar is-sistema tal-Konvenzjoni Ewropea. Il-Qorti qed tislet minn dan il-ktieb dawn il-principji:*

"***1. The Court has no jurisdiction under Article 6 to reopen domestic legal proceedings or to substitute its own findings of fact or national law for the findings of domestic courts.***

"***2. The Court's task with regard to a complaint under Article 6 is to examine whether the proceedings, taken as a whole, were fair and complied with the specific safeguards stipulated by the Convention.***

"***3. Unlike a national court of appeal, it is not concerned with the questions whether the conviction was safe, the sentence appropriate, the award of damages in accordance with national law, and so on.***

"***4. And a finding by the Court that an applicant's trial fell short of the standards of Article 6 does not have the effect of quashing the conviction or overturning the judgement, as the case may be.***

"***5. The Court calls this principle the 'fourth instance' doctrine, because it is not to be seen as a third or fourth instance of appeal from national courts.***"

"Finalment, kif irriteniet reċentement din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza tagħha fl-ismijiet Emanuel Camilleri vs Spettur Louise Calleja et tad-29 ta' Settembru 2016:

"*Illi l-Qorti tibda biex tgħid li huwa stabbilit li bil-kliem 'smigħ xieraq' wieħed jifhem li l-proċess ġudizzjarju jkun tmexxa b'ħarsien tar-regoli stabiliti fil-Konvenzjoni. Għalhekk, is-setgħat ta' din il-Qorti fil-kompetenza li fiha tressqet quddiemha l-kawża tar-rikorrenti mhuwiex dak li tagħmilha ta' qorti ta' appell fuq il-Qrati ta' kompetenza kriminali li quddiemhom instema' l-każ tar-rikorrenti u li taw is-sentenzi li minnhom jilminta. F'dan ir-rigward, xogħol din il-Qorti huwa dak li tara li ma seħħx ksur ta' xi jedd imħares mill-Konvenzjoni, u mhux li tara jekk is-sentenzi tal-qrati l-oħra li dwarhom jilminta r-rikorrenti qatgħux sewwa l-mertu li kellhom quddiemhom.*"

"In linea preliminari, l-Avukat Ġenerali jeċċepixxi li r-rikorrenti kellu rimedju ordinarju effettiv għad-disposizzjoni tiegħu, u ċioè li jappella mis-sentenzi tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali f'każ illi ħassu aggravat bid-deċiżjonijiet tal-Qorti.

"Din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza tagħha fl-ismijiet Edgar Publio Bonnici Cachia vs Avukat Ġenerali, tad-29 ta' April 2014, elenkat is-segwenti prinċipji li jemerġu mill-ġurisprudenza li għandhom jiġu segwiti minn Qorti biex tqis jekk huwiex minnu li rikorrenti kellu għad-dispozizzjoni tiegħu rimedju alternattiv effettiv:

> "*(a) Meta jidher car li jesistu mezzi ordinarji disponibbli biex jikseb rimedju ghall-ilment tieghu, ir-rikorrenti ghandu jirrikorri ghal dawk il-mezzi, qabel ma jirrikorri ghar-rimedju kostituzzjonali, u huwa biss wara li jkun fittex dawk il-mezzi jew wara li jidher li dawk il-mezzi ma jkunux effettivament disponibbli li ghandu jintuza r-rimedju kostituzzjonali.*
>
> "*(b) Ghandha torbot id-diskrezzjoni tal-Qorti biex tqis jekk ghandhiex twettaq is-setghat taghha li tisma` kawza ta` natura kostituzzjonali, sakemm ma tingiebx xi raguni serja u gravi ta` illegalita`, ingustizzja jew zball manifest fl-uzu taghha.*
>
> "*(c) Ma hemm l-ebda kriterju stabbilit minn qabel dwar l-uzu ta` din id-diskrezzjoni, billi kull kaz irid jitqies fuq il-fatti u c-cirkostanzi tieghu.*
>
> "*(d) In-nuqqas wahdu ta` tehid ta` mezzi ordinarji mir-rikorrenti mhuwiex raguni bizzejjed biex Qorti ta` xejra kostituzzjonali tiddeciedi li ma tuzax is-setghat taghha li tisma` l-ilment, jekk jintwera li l-imsemmija mezzi ma kinux tajbin biex jaghtu rimedju shih lir-rikorrenti.*
>
> "*(e) In-nuqqas ta` tehid ta` rimedju ordinarju – ukoll jekk seta` kien ghal kollox effettiv biex jindirizza l-ilment tar-rikorrenti - minhabba l-imgieba ta` haddiehor m`ghandux ikun raguni biex il-Qorti ma tezercitax is-setghat taghha li tisma` l-ilment kostituzzjonali tar-rikorrenti.*
>
> "*(f) L-ezercizzju minn Qorti tal-ewwel grad tad-diskrezzjoni taghha bla ma tistharreg il-materja necessarja li fuqha tali diskrezzjoni ghandha titwettaq, jaghti lil Qorti tat-tieni grad is-setgha li twarrab dik id-diskrezzjoni.*
>
> "*(g) Meta r-rimedju jaqa` fil-kompetenza ta` organu iehor jew meta s-smigh tal-ilment tar-rikorrenti sejjer iwassal biex l-indagni gudizzjarja u l-process l-iehor tas-smigh tar-rimedju ordinarju jkunu duplikazzjoni ta` xulxin, il-Qorti kostituzzjonali ghandha ttendi lejn ir-rifjut li tuza s-setghat taghha kostituzzjonali,*

> *sakemm l-indagni gudizzjarja tal-kaz ma tkunx, min-natura taghha, ixxaqleb izjed lejn kwistjoni kostituzzjonali.*
>
> "*(h) Fuq kollox, l-uzu tad-diskrezzjoni ghandha tigi ezercitata bi prudenza, u b`mod li fejn jidher li hemm ksur serju ta` drittijiet fondamentali jew anke fejn sejjer ikun hemm ksur ta` dawk id-drittijiet, allura l-Qorti ghandha xxaqleb lejn it-twettiq ta` dawk is-setghat.*"

"Applikati dawn il-prinċipju għall-każ illi għandha quddiemha llum, il-Qorti tqis li mhuwiex il-lok li tiġi milqugħa l-eċċezzjoni tal-Avukat Ġenerali. Dan għaliex ir-rikorrenti jikkontendi li ma setax jagħmel it-talba tiegħu sabiex jiskonta l-piena fil-ħabs il-Libja qabel is-sentenzi tiegħu għaddew in ġudikat, u allura naturalment huwa ma setax jirrikorri għall-appell mid-deċiżjoni tal-ewwel Qorti.

"Fil-mertu, l-Avukat Ġenerali jeċċepixxi li ma seħħet l-ebda leżjoni tad-dritt fundamentali tar-rikorrenti għal smigħ xieraq stante li ġew rispettati l-prinċipji kollha li jitolbu l-Kostituzzjoni u l-Konvenzjoni kif ukoll li r-rikorrenti ammetta l-akkużi miġjuba kontrih volontarjament u liberament. Jeċċepixxi wkoll li ma hemm l-ebda liġi li tagħti dritt lir-rikorrenti jagħżel fejn ser jiskonta piena karċerarja.

"Ir-rikorrenti jilmenta minn ksur tad-drittijiet fundamentali tiegħu għaliex jgħid li fil-proċeduri kriminali *de quo* ma ġiex rispettat il-prinċipju tal-*equality of arms* kif ukoll li ma setax jagħmel kontro eżami lix-xhieda tal-prosekuzzjoni bi ksur tal-artikolu 6(3)(d) tal-Konvenzjoni Ewropea. Dan għaliex jgħid li ammetta l-akkużi biss sabiex ikun jista' jiskonta l-piena karċerarja ġewwa l-Libja.

"Dwar il-prinċipju tal-*equality of arms* ingħad hekk mill-Qorti Ewropea fil-każ ta' Huseyn and Others v Azerbaijan tas-26 ta' Lulju 2011:

> "*That right means, inter alia, the opportunity for the parties to a trial to present their own legal assessment of the case and to comment on the observations made by the other party, with a view to influencing the court's decision.*"

"Hekk ukoll, kif ingħad mill-istess Qorti fil-każ A.B. v Slovakia tal-4 ta' Marzu 2003:

> "*The principle of equality of arms – one of the elements of the broader concept of a fair trial – requires that each party should be afforded a reasonable opportunity to present his or her case under conditions that do not place him or her at a substantial disadvantage vis-a-vis his or her opponent.*"

"Il-funzjoni ta' din il-Qorti fil-kompetenza kostituzzjonali tagħha huwa li tqis il-proċeduri kriminali fit-totalità tagħhom, fis-sens illi tistħarreġ jekk fil-mod kif kienu kondotti dawk il-proċeduri kienx hemm ksur tad-drittijiet fundamentali. Hija l-fehma konsiderata ta' din il-Qorti illi fil-konfront tar-rikorrenti la kien hemm *inequality of arms* u lanqas ksur ta' xi jedd ieħor li jaqa' taħt il-kappa tad-dritt għal smigħ xieraq.

"Ir-rikorrenti irrinunzja għad-dritt li jressaq id-difiża tiegħu għall-akkużi miġjuba kontrih meta ammetta l-istess akkużi bħala parti mill-patteġjament li laħaq mal-prosekuzzjoni, ma jistax issa jilmenta li ma ngħatax smigħ xieraq qisu ma kienx jaf il-konsegwenzi ta' egħmilu.

"Huwa ammetta l-akkużi quddiem il-Qorti u tenna dik l-ammissjoni wara li ngħata żmien jerġa jaħsibha, u jekk jidhrilu, jeħoda lura. Ladarba r-rikorrenti għażel it-triq tal-patteġjament sabiex iħaffef il-proċess u jkun jista' japplika għat-trasferiment, ma jistax issa, wara li l-applikazzjoni tiegħu sabiex imur jiskonta l-piena l-Libja ġiet rifjutata, imur lura minn dik l-ammissjoni għaliex ma ottjeniex li ried. Ir-rikorrenti ammetta għax ried hu, għax ried li jingħalqu l-proċeduri kontrih mill-aktar fis sabiex it-talba tiegħu tkun tista' tigi kkunsidrata. Il-fatt illi xorta waħda ma ġietx aċċettata ma jfissirx illi l-proċeduri kriminali jilledu d-drittijiet fundamentali tiegħu. Fuq kollox, sabiex jagħmel it-talba tiegħu ma riedx ikollu kawżi pendenti u mhux kellu bilfors jammetti għar-reati li bihom ġie akkużat. Huwa seta' faċilment kompla jiġġieled l-akkużi u jitlob li jiġi trasferit meta l-proċeduri jiġu fi tmiemhom.

"Din il-Qorti tqis illi huwa opportun li jiġi ċitat is-segwenti bran mid-deċiżjoni tal-Qorti Ewropea fil-każ ta' Natasvlishvili and Togonidze v. Georgia, tad-29 ta' April 2014, proprju dwar il-patteġġjament:

> "*The Court thus observes that by striking a bargain with the prosecuting authority over the sentence and pleading no contest as regards the charges, the first applicant waived his right to have the criminal case against him examined on the merits. However, by analogy with the above-mentioned principles concerning the validity of such waivers, the Court considers that the first applicant's decision to accept the plea bargain should have been accompanied by the following conditions: (a) the bargain had to be accepted by the first applicant in full awareness of the facts of the case and the legal consequences and in a genuinely voluntary manner; and (b) the content of the bargain and the fairness of the manner in which it had been reached between the parties had to be subjected to sufficient judicial review.*"

"L-ammissjoni tar-rikorrenti u l-patteġġjament tal-piena kienu volontarji u saru skont il-liġi u r-rikorrenti għandu jassumi r-responsabbilità kollha ta' dik id-deċiżjoni inkluz fejn si tratta ta' piena. Għalhekk, ma jistax r-rikorrenti bl-istanza tal-lum jittenta li jħħassar il-proċess kriminali, kif del resto, qiegħed jitlob, meta mill-bidu sal-aħħar jirriżulta illi f'dak il-proċess huwa ma kien bl-ebda mod privat mid-dritt għal smigħ xieraq kif tutelat mill-Kostituzzjoni u mill-Konvenzjoni.

"Fis-sottomissjonijiet tiegħu r-rikorrenti jgħid illi huwa 'kien intitolat' li jibbenifika mill-akkordju bejn iż-żewġ pajjiżi sabiex ikompli jiskonta l-pieni karċerarji tiegħu l-Libja. Madanakollu, huwa ma ressaq l-ebda prova li kellu xi dritt għal dan il-benefiċju kif qiegħed jippretendi. Lanqas ma ressaq prova sabiex jissostanzja l-allegazzjoni tiegħu li inbidlu l-kriterji ta' dan it-trattat riċentement b'dan illi huwa safa ineliġibbli biss wara li ammetta l-akkużi quddiem il-Qorti.

"Kif jispjega ix-xhud Abraham Zammit, li kien jokkupa l-kariga ta' direttur tal-ħabs, wara li l-priġunier japplika għal trasferiment skont it-trattat, it-talba tiegħu ma kienitx tiġi awtomatikament milqugħa imma din kienet tkun biss il-bidu ta' proċess sħiħ ta' evalwazzjoni fejn id-deċiżjoni finali tittieħed minn Bord appożitu. Ċertament li mhuwiex il-każ li r-rikorrenti għandu xi dritt li jiskonta l-piena l-Libja.

"Fl-ebda stadju r-rikorrenti ma ġie mwiegħed illi jekk jammetti l-akkużi huwa ser ikollu dritt illi jiskonta l-piena l-Libja kif donnu qiegħed jippretendi. Li qalulu l-uffiċjali tal-ħabs kien illi sakemm għad għandu kawżi pendenti, ma kienx eliġibbli sabiex jibbenifika mit-trattat bejn il-Gvern Malti u dak Libjan, imma ma kellu l-ebda aspettattiva leġittima li dment li jammetti ser jintbagħat il-Libja.

"Għaldaqstant, din il-Qorti ma tistax tara kif ir-rikorrenti seta' safa 'żvijat u indott' kif qiegħed jippretendi. Żgur mhux mill-Prosekuzzjoni jew mill-Qorti u lanqas minn xi uffiċjal tal-ħabs. Jekk ir-rikorrenti għażel li jippatteġġja l-piena biss għaliex f'moħħu kellu li ser jiġi trasferit f'ħabs il-Libja sabiex jiskonta l-piena hemm, ta' dik id-deċiżjoni jrid jerfa' r-responsabbiltà hu u mhux jattakka l-proċeduri kriminali fuq il-bażi li ma ngħatax smigħ xieraq.

"Il-Qorti tteni li r-rikorrenti gawda mill-garanziji proċedurali kollha li jridu l-Kostituzzjoni u l-Konvenzjoni. Meta ammetta għall-akkużi wara l-patteġjament huwa kien megħjun minn avukat, kien ben konsapevoli tal-konsegwenzi tal-ammissjoni tiegħu u

> ma jistax jargumenta li din kienet b'xi mod kondizzjonata kif qiegħed jippretendi.
>
> "Finalment, il-Qorti żżid tgħid li jidher li l-ħtija ma nstabitx biss abbazi tal-ammissjoni tiegħu, anzi jidher almenu fi tnejn mit-tlett kawżi kien hemm provi oħra li setgħu jinkriminaw lir-rikorrenti, fosthom is-sejbien tad-droga in kwistjoni.
>
> "Tenut kont ta' dan kollu, f'dan il-każ ma kien hemm l-ebda nuqqas fil-proċeduri li jwassal għal-leżjoni tad-drittijiet tar-rikorrenti għal smigħ xieraq. Għalhekk, din il-Qorti taqbel mal-intimat li l-ebda waħda mill-garanziji tas-smigħ xieraq tar-rikorrenti ma ġiet leża u għaldaqstant, l-ilmenti tiegħu kollha taħt l-artikoli 39 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni qegħdin jiġu miċħuda."

L-Appell

6. Ir-rikorrent appella mis-sentenza appellata, ghaliex skond hu l-ewwel Qorti naqset li tikkunsidra li l-process ta' patteggjament li hu kien ghamel fir-rigward tal-kawzi penali migjuba kontra tieghu kien ivvizzjat min-naha tieghu minhabba zball ta' fatt. Dan kien ifisser li l-principju ta' *equality of arms* kien gie vjolat ghaliex hu ma kienx f'qaghda li jikkontrolla l-evidenza u x-xhieda li kienu lehqu tressqu f'dawk il-proceduri mill-Prosekuzzjoni, u wkoll li jipproduci x-xhieda tieghu kif kellu d-dritt jaghmel skond is-subartikolu 6(3)d tal-Konvenzjoni u s-subartikolu 39(5)d tal-Kostituzzjoni. Hu ghalhekk talab lil din il-Qorti sabiex thassar is-sentenza appellata billi tilqa' t-talbiet tieghu kif imressqa fir-rikors promotur, u dan bl-ispejjez kontra l-intimat l-Avukat Generali.

7. L-intimat l-Avukat Generali wiegeb fit-12 ta` Novembru 2018 billi qal li hu jaqbel mas-sentenza appellata u ghalhekk hu tal-fehma li din ghandha tigi kkonfermata. Jghid li matul il-proceduri kriminali r-rikorrent kellu kull opportunita` li jikkontesta l-akkuzi migjuba kontrih permezz tat-tlett proceduri separati, izda, fil-mori tal-proceduri debitament assistit mid-difensur tieghu minn jeddu ghazel li jammetti ghal dawk l-akkuzi. B'hekk hu assuma kull responsabbilita` tad-decizjoni tieghu u wkoll irremetta ruhu ghal kull decizjoni dwar il-piena li setghet taghti l-Qorti tal-Magistrati. Min-naha tieghu r-rikorrent kien naqas milli jfiehem kif l-Awtoritajiet Maltin naqsu fil-konfront tieghu, u f'kwalunkwe kaz l-intimat l-Avukat Generali jsostni li r-rikorrent ma kienx gie trasferit lejn il-Libja minhabba cirkostanzi straordinarji li fuqhom l-Istat Malti ma kellu l-ebda kontroll, jigifieri il-gwerra civili fil-Libja. Isostni wkoll li fil-proceduri kriminali kontrih kienu gew osservati d-disposizzjoni tal-Kodici Kriminali u allura l-intimat ma kienx qed jifhem kif l-ilment ta' ksur seta' jinkwadra ruhu fi vjolazzjoni tad-dritt ghal smigh xieraq kif jipprovdu l-Konvenzjoni u l-Kostituzzjoni. Jekk ir-rikorrent kien ammetta l-akkuzi bil-hsieb li hu jkun jista' jigi trasferit ghal habs gewwa l-Libja biex ikompli jiskonta s-sentenzi hemmhekk, dan ma kienx inaqqas mir-regolarita` tal-proceduri kriminali migjuba kontrih. Wara kollox, il-kwistjoni ta' fejn u f'liema pajjiz detenut kien ser jiskonta s-sentenza kienet wahda amministrattiva.

8. L-ewwel Qorti mill-ewwel iddikjarat li:

> "Hija l-fehma konsiderata ta' din il-Qorti illi fil-konfront tar-rikorrenti la kien hemm inequality of arms u lanqas ksur ta' xi jedd iehor li jaqa' taht il-kappa tad-dritt ghal smigh xieraq".

9. Dik il-Qorti kkunsidrat li b'effett tal-ammissjoni tieghu r-rikorrent kien irrinunzja ghad-dritt li jressaq id-difiza tieghu u ma jistax validament jghid li ma kienx jaf bil-konsegwenzi tal-ammissjoni tieghu. Hu kien sahansitra nghata z-zmien mill-Qorti tal-Magistrati biex jerga' jikkunsidra l-ammissjoni tieghu. Ir-rikorrent ammetta ghaliex ried li b'hekk hu kien jikkwalifika sabiex it-talba tieghu ghal trasferiment ghal habs gewwa l-Libja fejn kien ikompli jiskonta l-piena karcerarja tieghu tigi ikkunsidrata aktar malajr. Ghalhekk meta l-applikazzjoni tieghu biex jiskonta l-piena karcerarja tieghu gewwa habs fil-Libja kienet giet rifjutata, dan ma jfissirx necessarjament li l-proceduri kriminali kienu kisru l-jeddijiet fondamentali tieghu. Wara kollox l-ghazla kienet f'idu ghaliex huwa dejjem seta' iressaq id-difiza tieghu u jistenna sa wara s-sentenza finali biex iressaq it-talba tieghu ghal trasferiment. Hawn l-ewwel Qorti hasset opportun li taghmel referenza ghad-decizjoni tal-Qorti Ewropea tad-29 ta' April 2014 fl-ismijiet **Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia** li gharfet il-kondizzjonijiet li kienu jaghmlu l-ammissjoni tajba. Fil-kaz odjern irrilevat li l-ammissjoni tar-rikorrent u l-patteggjament tal-piena kienu volontarji u saru skond il-ligi u hu kellu jerfa' r-responsabbilita` tad-

decizjoni tieghu meta ammetta l-akkuzi, inkluz il-konsegwenza tal-piena. Ma kienx jirrizulta li l-proceduri kriminali kontrih kienu kisru d-dritt tieghu ghal smigh xieraq. L-ewwel Qorti osservat li r-rikorrent ma ressaq l-ebda prova dwar l-allegat dritt tieghu li jigi trasferit ghal habs fil-Libja u lanqas li l-kriterji tat-trattat inbidlu ricentement sabiex ma setax jigi kkunsidrat aktar ghal dak il-beneficcju. Wara kollox, kif xehed id-Direttur tal-Facilita` Korrettiva Abraham Zammit, ir-rikorrent ma kellux dritt awtomatiku li jiskonta l-piena tieghu fil-Libja izda kellha issir applikazzjoni u tigi segwita l-procedura appozita sabiex finalment jigi deciz jekk it-talba tieghu ghandhiex tintlaqa'. Ikkunsidrat ukoll li r-rikorrent fl-ebda hin ma gie mwieghed li bl-ammissjoni tieghu hu ser ikollu d-dritt li jiskonta l-piena tieghu gewwa l-Libja u ghalhekk lanqas ma seta' jinghad li hu kien gie zvijat kif qed jallega.

10. Din il-Qorti taqbel kemm mal-konsiderazzjonijiet maghmula mill-ewwel Qorti, u wkoll mad-decizjoni milhuqa minnha. Ir-rikorrent qed jilmenta li l-principju ta' *equality of arms* kien gie vjolat ghaliex il-process ta' patteggjament kien ivvizzjat u kien wassal sabiex ir-rikorrent ma kienx f'qaghda li jikkontrolla l-evidenza u x-xhieda li lehqet ressqet il-Prosekuzzjoni u wkoll li jaghmel id-difiza tieghu.

11. Il-Qorti taghmel referenza ghas-sentenza tal-Qorti Ewropea fl-ismijiet **Natsvlishvili and Togonidze v. Georgia**[1] citata mill-ewwel Qorti fejn l-istess Qorti Ewropea gharfet iz-zewg kundizzjonijiet li tahthom ghandu jsir patteggjament sabiex dan jigi kkunsidrat bhala wiehed validu:

> "…. (a) the bargain had to be accepted by the first applicant in full awareness of the facts of the case and the legal consequences and in a genuinely voluntary manner; and (b) the content of the bargain and the fairness of the manner in which It had been reached between the parties had to be subjected to sufficient judicial review.".

12. Il-Qorti ser tghaddi sabiex tezamina l-fatti kif jirrizultaw mill-atti fid-dawl tal-kriterji indikati fil-bran fuq citat. Fil-kaz odjern ma jistax validament jinghad li r-rikorrent ma kienx jaf sew il-fatti tal-kaz migjub kontra tieghu. Fiz-zewg sentenzi tal-Qorti tal-Magistrati tal-21 ta' Novembru 2012, dik il-Qorti osservat li l-ewwel seduta kienet inzammet rispettivament fis-27 ta' Gunju 2008 u fit-13 ta' Lulju 2009 u r-rikorrent kien ammetta l-imputazzjonijiet kollha maghmula kontra tieghu fis-seduta tal-10 ta' Ottubru 2012 sabiex b'hekk *."… inzammu diversi seduti, fejn il-prosekuzzjoni ressqet numru sostanzjali ta' xhieda u provi. Ghaldaqstant, l-ammissjoni tal-hati mhix wahda bikrija, u l-imputat xorta hela l-hin tal-Qorti u l-hin u r-rizorsi tal-Pulizija, u ghalhekk m'ghandu jibbenefika minn ebda riduzzjoni fil-piena ghall-fatt li huwa irregistra*

---

1 29 ta' April 2014.

ammissjoni, meta l-prosekuzzjoni kienet waslet biex taghlaq il-provi taghha.". B'hekk jirrizulta li mhux il-kaz li r-rikorrent ma kienx jaf sew bil-fatti tal-kaz migjub kontra tieghu ghaliex sahansitra kien halla l-proceduri ghaddejjin sakemm waslu fl-istadju fejn il-prosekuzzjoni kienet ser taghlaq il-provi taghha. Mehud in konsiderazzjoni dan, il-Qorti tqis li l-ghazla tieghu saret b'ghajnejh miftuhin berah ghall-konsegwenzi kemm jekk jammetti sew jekk le f'dak l-istadju tal-process. Jirrizulta li hu kien debitament assistit minn avukat imbaghad minn iehor wara li hu stess iddecieda li jbiddel l-avukat difensur tieghu waqt il-process tal-patteggjament wara nuqqas ta' qbil ma' dak tal-ewwel u bil-ghan li l-process ta' patteggjament jinghalaq kemm jista' jkun malajr[2]. Ghalhekk certament mil-lat legali wkoll kellu ghajnejh miftuhin dwar il-konsegwenzi taz-zewg ghazliet li kellu quddiemu. Inoltre, jirrizulta mit-tlett sentenzi moghtija mill-Qorti tal-Magistrati kontrih li hu kien gie mwissi minn dik il-Qorti a tenur tas-subartikolu 453(1) tal-Kodici Kriminali bil-konsegwenzi legali tal-ammissjoni tieghu u wkoll kien inghata zmien biex jerga' jikkunsidra l-ghazla tieghu ghal ammissjoni, u fil-kaz taz-zewg sentenzi moghtija fil-21 ta' Novembru 2012, sahansitra kien gie mgharraf dwar in-natura tal-piena massima li kienu ser jwasslu l-imputazzjonijiet kontra tieghu. B'hekk permezz ta' sentenza bikrija, ir-rikorrent kien lahaq l-ghan tieghu li jkun fil-posizzjoni li japplika biex jiskonta s-sentenza tieghu gewwa habs fil-Libja ai termini tat-Trattat bejn Malta u dak il-

---

[2] Ara rikors promotur a fol 3 it-tielet paragrafu.

pajjiz. B'hekk ukoll hu ma ressaq l-ebda appell minn dawk is-sentenzi ghalkemm il-ligi kienet tippermetti li jsir appell.

13. Ir-rikorrent donnu jippretendi li, galadarba hu kellu sentenzi definittivi fil-konfront tieghu, u dan ghaliex ghazel li jammetti ghall-imputazzjonijiet migjuba kontrih bil-ghan li jikseb sentenza definittiva mill-aktar fis possibbli, hu kellu d-dritt awtomatiku li jigi trasferit ghal habs gewwa l-Libja fuq applikazzjoni tieghu[3]. Izda hawn ir-rikorrent qed jinsa li (a) is-sentenzi nghataw ghax hu kien ghazel li jammetti meta wara kollox kellu l-ghazla li jhalli l-proceduri jinghalqu u japplika fit-tmiem taghhom ghar-ripatrijazzjoni mixtieqa minnu; (b) is-sentenzi definittivi ma nghatawx b'garanzija ta' dan u sahansitra l-Qorti tal-Magistrati ghamlitielhu cara li, kif xehed l-*ex* Assistent Kummissarju Norbert Ciappara fis-seduta tas-7 ta' Marzu 2018: *"…naf zgur li meta kellimna l-Magistrat, jiena u d-difensur tieghu, din ghamlithielna cara li din mhux marbuta maghna, u xorta ser tiddeciedi hi. Il-kaz gie deciz skond is-suggeriment taghna."*[4] u (c), kien hemm process shih ta' evalwazzjoni li minnha kellha tghaddi t-talba tieghu u ghalhekk ma

[3] Fir-rikors tal-appell tieghu jghid *"Effettivament l-esponent kien intitolat li jibbenefika mill-provvedimenti ta' Trattat interkors bejn il-Gvern Malti u l-Gvern Libjan fl-14 ta' Ottubru 1994 li permezz tieghu seta' japplika quddiem l-awtoritajiet kompetenti Maltin tramite is-CCF, biex jigi trasferit f'habs Libjan biex jiskonta l-piena inflitta fuqu."*. Ara wkoll xhieda Spettur Jurgen Vella a fol. 45, xhieda Av. Dott. Daniela Bugeja Mangion a fol. 53, xhieda Spettur Pierre Grech a fol 55, xhieda ex Assistent Kummissarju Norbert Ciappara a fol. 84.

[4] A fol. 84.

kienet tezisti l-ebda certezza fl-ebda mument li r-ripatrijazzjoni tieghu kienet ser issehh[5].

14. Fuq l-ahhar punt il-Qorti wkoll ma tistax ma tikkunsidrax, bhal ma ghamlet l-ewwel Qorti, li r-rikorrent ma ressaq l-ebda prova dwar il-process u x'kienu l-kondizzjonijiet li allegatament kienu ser iwasslu ghall-ghazla certa tieghu ghar-ripatrijazzjoni. Ghalkemm hu qed jallega li dawk il-kondizzjonijiet inbiddlu hesrem proprju fiz-zmien jew wara li rregistra l-ammissjonijiet tieghu quddiem il-Qorti tal-Magistrati fit-tlett proceduri kriminali separati, ma ngabet l-ebda prova dwar dan. Anzi, l-*ex* Agent Direttur u Direttur tal-Facilita` Korrettiva ta' Kordin Abraham Zammit xehed li kien fil-1996 li gie deciz li persuni li kienu qed jiskontaw sentenzi ghal certu reati serji li l-piena kienet ta' ghomor il-habs ma setghux jinghataw trasferiment. Ghalhekk il-punt krucjali tas-sottomissjonijiet tieghu, jigifieri li l-kondizzjonijiet inbidlu hesrem, u b'hekk l-ghazla tieghu kienet saret bi zball, lanqas ma jirrizulta. Il-Qorti tifhem li f'dan il-kuntest ir-rikorrent ghandu jgorr ir-responsabbilita' ghall-izball ta' fatt li allegatament ghamel hu stess ghaliex bl-ebda mod ma jirrizulta li dak l-izball kien rizultat tal-ghemil tal-parti l-ohra f'dawk il-proceduri jew ta' xi terza persuna ohra. Jekk hu naqas milli jikkunsidra sew il-konsegwenzi tal-ammissjonijiet tieghu fid-dawl tal-incertezza tar-ripatrijazzjoni tieghu, ghal dan in-nuqqas kien jahti ghalih hu wahdu.

[5] Ara xhieda ex-Agent Direttur u Direttur tal-FKK Abraham Zammit a fol 56.

15. Fid-dawl ta' dawn l-osservazzjonijiet, il-Qorti tikkunsidra li ma jirrizulta l-ebda ksur tad-dritt tar-rikorrent kif qed jilmenta u l-aggravju tieghu mhux gustifikat u ghandu jigi michud.

Decide

Ghal dawn il-motivi l-Qorti tichad l-appell tar-rikorrent u tikkonferma s-sentenza appellata fl-intier taghha. L-ispejjez taz-zewg istanzi jithallsu mill-istess rikorrent.

Joseph Azzopardi
Prim Imhallef

Giannino Caruana Demajo
Imhallef

Noel Cuschieri
Imhallef

Deputat Registratur
gr